

*С. В. ШУЛЬГА, студентка III курсу
(Український гуманітарний інститут, м. Київ)*

ШЛЯХИ ПРОФІЛАКТИКИ ТЮТЮНОПАЛІННЯ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 12, с. 106–108

В Україні одним із чітко визначених пріоритетів є здоров'я громадян, яке в наш час розглядається як показник цивілізованості держави, що відбиває соціально-економічне становище суспільства. Відповідно до резолюції ООН № 38/54 від 1997 р. здоров'я населення вважається головним критерієм доцільності й ефективності всіх без винятку сфер господарської діяльності. Особливо важливе здоров'я дітей і молоді.

У той же час процеси, які відбуваються в державі, у багатьох сферах характеризуються нестабільністю абсолютно в усьому: політичні конфлікти, моральний занепад, правова нестійкість, втрата духовних цінностей, скасування основних моральних критеріїв у родині, в особистому та суспільному житті. Сьогодні вже нікого не дивує, що у сучасній українській молоді є чимало соціально-психологічних проблем. Одна з них — тютюнопаління, яке розповсюджується надзвичайно швидко.

Мета нашого дослідження — розвиток зацікавленості молоді у профілактиці тютюнопаління.

Завданнями дослідження є аналіз наукових і статистичних джерел, доведення правдивої інформації до молоді, яка палить, різні форми роботи з учнівською молоддю з питань загрози тютюнопаління не лише здоров'ю, а й духовному та психічному стану.

Проведений нами аналіз теоретичних джерел і статистичних матеріалів ВООЗ свідчить таке:

- у світі 1,1 млн осіб викурюють 5,5 трильйони цигарок за рік; Україна вже належить до “гарячих точок”;
- у світі на одну особу припадає 870 викурених цигарок за рік; в Україні — відповідно 1500–1800;
- 12 млн з усього населення України палять, водночас кількість працездатного населення становить лише 41,4 %;
- палять 40 % молодих, решта втягнена в цей процес пасивним курінням, радіус впливу яко-

го 5 м від тютюнового диму; якщо людина перебуває у приміщенні, де палять, незважаючи на її присутність, то це рівносильно викурюванню нею чотирьох цигарок;

- лише в Києві палять 800 тис. осіб, з них 100 тис. жінок та дівчат дитородного віку (21–23 роки), тобто кожна третя жінка;
- виявлено, що у всесвітньому масштабі існує лише дві найвагомніші причини смерті: СНІД та тютюнопаління; внаслідок куріння кожного року в Україні вмирають 120 тис. людей; 1 млн осіб в Європі щорічно помирають від хвороб, пов'язаних з тютюнопалінням. А на планеті Земля кожний 12-й житель гине від наслідків паління;
- в Україні тютюнопаління є причиною кожного п'ятого випадку смерті осіб понад 35 років;
- за різними даними, серед учнівської та студентської молоді цією шкідливою звичкою вражені від 50 до 74 % юнаків і дівчат віком 17–18 років. За результатами дослідження Національного медичного університету, 22 % школярів Києва палять систематично.

Хоч сьогодні за даними ВООЗ Україна посідає лише 17-те місце з тютюнопаління, складається таке враження, що ми прагнемо бути першими, хоч і знаємо, що 75 % пожеж виникає внаслідок тютюнопаління, не кажучи вже про те, що ООН усіх нібито повідомляє про те, що кожна викурена цигарка містить в собі 4000 отрут, 43 канцерогени та 40 тис. отруйних хімічних сполук, і все це через 7 хвилин потрапляє у кров людини. Така інформація варта того, щоб її читала сучасна українська молодь на рекламних листівках та щитах по всій Україні. На жаль, замість цього на них школярі бачать своїх однолітків, які пропагують ім паління у вигляді ласого виграшу: авто щомісяця, відеокамеру щотижня, або хоча б 1000 швейцарських годинників, подорож до зарубіжної країни чи просто гроші, які, звичайно, ніко-

му не завадили б. Що казати в таку хвилину про малообізнаних з таких серйозних питань дітей.

Можливо, не так би процвітало це зло, якби не першокласна реклама, на яку нині витрачається більше коштів, ніж на лікування від хвороб, спричинених цією проблемою в нашій фінансово збіднілій країні. Широко розповсюджується реклама не тільки зарубіжних, а й вітчизняних цигарок по всій країні, а особливо в м. Києві. На головній вулиці міста виставляються щити з рекламою цигарок "ПРИЛУКИ", які вже дійшли таких меж, що зображують дітей: хлопців та дівчат з гучним закликом курити. В той час, коли в нашій країні високий рівень безробіття, коли є сім'ї, котрі голодують, але коряться рабській звичці чи просто омані про "солодкий вигреш", що може змінити все життя, молодь купує вітчизняні цигарки, щоб, так би мовити, бути "особливим". Проблемою є також те, що продають тютюнові вироби дорослі люди, яким не вистачає пенсії, які бажають швидше збути товар та закупити партію нового, а також просуватися у ланці прогресивного бізнесу.

Тютюновій промисловості в нашій країні, на наш погляд, надано найкращі умови для повноцінного та широкомасштабного розвитку. Надзвичайно бурхливе зростання тютюнопаління за останні роки свідчить не тільки про соціальний занепад, а й про те, що суспільство і держава виявилися нездатними протидіяти цьому явищу. З кожним роком "вік" тютюнопаління молодшає за рахунок сучасної української молоді, особливо шкільного віку, яка стає основним споживачем заборонених їм товарів та найвдалішим, постійним клієнтом в цій галузі продукції.

Зараз бракує соціальних інститутів, які займаються вирішенням типових для молодіжного середовища проблем. Тим самим держава дозволяє країнам, де тютюн є продуктом вирощування і продажу № 1, втручатися в життя дітей. Сьогодні, за даними ВООЗ, тютюнова промисловість намагається задовольнити потреби 12 млн населення України, заготовляючи як мінімум 1800 цигарок для однієї людини, 25 млрд — для громадян Російської Федерації і 5,5 трлн — для 1,1 млрд населення планети, яке палить, не враховуючи запасів для майбутніх курців, яких кожного дня лише у Сполучених Штатах Америки серед жінок до 23 років налічується 2000 осіб, котрі вперше беруть у руки сигарету.

На сьогоднішній день відомо, що лише США витрачають на цю неймовірну примху 14 млрд дол. і ще 12 млрд дол. на приналежності для тютюнопаління. Додамо до цього ще вартість лікування

хвороб, що викликає цей наркотик, і рахунок легко перевищить 100 млрд дол. за рік.

Зважаючи на виявлену проблему, протягом двох років нами було проведено ряд спостережень та письмових опитувань. Так, дослідження на базі Українського гуманітарного ліцею в м. Богуславі (Київська область) при педагогічному коледжі ім. І. С. Нечуя-Левицького показало, що 85 % учнів 10–11 класів палять. Анкетування учнів 8–9 класів загальноосвітньої школи № 2 І–ІІІ рівнів м. Ірпеня виявило, що 26 % учнів палять. Причому в цих двох навчальних закладах дівчаток, які палять, удвічі більше, ніж хлопчиків.

Зазначимо, що ці заклади відзначаються високим рівнем організації навчально-виховного процесу. Педагогічний колектив постійно надає дітям інформацію щодо шкідливості паління. Крім того, батьки беруть активну участь у співпраці зі школою у вихованні здорового покоління. Дирекція школи намагається зробити все для припинення швидкого зростання тютюнопаління. Усі діти ведуть активний спосіб життя в навчанні, відвідують різні гуртки, беруть участь у різноманітних конкурсах та олімпіадах. Тобто йдеться про повноцінних, інтелектуально здібних дітей. І водночас виявлено, що кожен четвертий учень 8–9-х класів курить.

Цей аналіз показує, що куріння серед підлітків надзвичайно поширене явище. Не секрет і те, що в подальшому житті воно набуває більш серйознішого характеру. Тютюнопаління переростає в залежність, яка втягує потім в наркоманію, надмірне вживання алкогольних напоїв та інші згубні звички, що руйнують націю.

Кожного дня зростають показники хвороб, викликаних курінням: ракове ураження язика, гортані, жовчного міхура, виразки внутрішніх органів, рак легенів, хронічний бронхіт, емфізема, серцево-судинні захворювання та багато інших. Усі ці фактори спричинюють покоління деградуючих людей та інвалідів.

Враховуючи психологічні вікові особливості, а також зважаючи на те, що для підлітків друзі є найбільшим авторитетом, нами започатковано проведення профілактичної програми в системі "вищій заклад освіти — школа". Учасниками такої співпраці стали Український гуманітарний інститут та ЗОШ № 2 м. Ірпеня. Програмою передбачено п'ять етапів:

- підготовка студентської молоді для роботи в школі в позанавчальний час;
- встановлення дружніх контактів між студентами та школярами;

- проведення циклу інформаційних лекцій та бесід щодо шкідливого впливу куріння з використанням ефективних наочних посібників;
- проведення циклу спеціальних занять для курців;
- виявлення ефективності запроваджених заходів.

Таким чином, оскільки статистика показує, що 40 % молоді курить, а це лише верхівка того "айсбергу", який вдалося зафіксувати ВООЗ, то цілком імовірно, що цей показник значно вищий.

Нашими пропозиціями стосовно шляхів виходу із зазначеної проблеми є такі:

- заборонити у країні рекламу тютюнопаління;
- у зв'язку із руйнівним впливом на організм пасивного куріння заборонити куріння у громадських місцях (на вокзалах, в підземних переходах, тамбурах електропотягів тощо);

- посилити в навчальних закладах і на телебаченні просвітницьку роботу щодо небезпеки тютюнопаління;
- видати методичні рекомендації щодо забезпечення ефективних заходів профілактики тютюнопаління.

Література

1. *Вернон У. Фостер.* Новий старт. — Заокський: Джерело життя, 2001. — С. 139–147.
2. *Ладінгтон Е., Дейль Г., Гамлешко І.* Ключі до здоров'я. — Заокський: Джерело життя, 1993. — С. 173–180.
3. *Садова О.* Гармонія життя. — Заокський: Джерело життя, 2001.